

Remissvar från pensionärsrådet i Skarpnäck avseende *Färdplan för äldreomsorgens utveckling* (Dnr KS 2021/1462)

SPR Skarpnäck har av förvaltningen erbjudits möjlighet att bidra med ett eget uttalande i stadsdelsnämndens remissvar till *Färdplan för äldreomsorgens utveckling*. Rådet uppskattar erbjudandet och kommenterar nedan några centrala och enligt vårt förmenande speciellt viktiga punkter. Det ska påpekas att det som sägs i denna skrivelse gäller inte specifikt Skarpnäck utan avser färdplanen i sin helhet.

SPR Skarpnäck välkomnar initiativet att ta fram en färdplan för äldreomsorgens utveckling och att staden härmed är beredd att på ett djupare sätt uppmärksamma och analysera de problem som finns när det gäller både struktur och kvalitet. Det faktum att andelen gamla och vårdkrävande personer kommer att öka kraftigt i en nära framtid gör det dessutom nödvändigt att ha ett "handlingsinstrument", som inte bara kan hantera de struktur- och kvalitetsproblem som redan nu råder utan också ger konkret vägledning för att möta de nya utmaningarna – som vi vet kommer!

I sammanfattningen av färdplanen sägs att "*Stockholm ska ha en tillgänglig äldreomsorg med hög kvalitet som präglas av respekt för den enskildes behov och önskemål*", att "*... verksamheten ska ha ett tydligt uppdrag och innehåll oavsett driftsform eller utförare*" samt att "*... i Stockholm ska äldre ha en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande*". SPR Skarpnäck tar fasta på dessa högtidliga men synnerligen viktiga uttalanden och utgår ifrån att berörda parter kommer att behandla dem på ett seriöst och konstruktivt sätt. I punkt 2 i sammanfattningen sägs också att "*kommunstyrelsen ska beakta färdplanen vid upprättande av förslag till budget*". Det faktum att färdplanen av naturliga skäl inte behandlar följdkostnader så innebär det som sägs i punkt 2 att upprättandet av budgeten behöver föregås av en bred, aktiv och konkret samverkan mellan berörda parter. Som det sägs i färdplanen, de implementerande parterna är stadsdelarna och det får därför inte bli så att den budget som ställs till förfogande är tillkommen utan att stadsdelarnas behov och önskemål tagits med i beräkningen på ett rimligt sätt. Vi hoppas att ordet "beakta" ges denna tyngre innebörd. Om så sker kommer det också att vara lättare att garantera att hjälpinsatser och biståndsbedömningar blir likvärdiga mellan stadens olika delar.

Ett exempel på en speciell men mycket viktig uppgift, som sätter samverkan och gemensam finansiering på prov, är att få till ett tryggt mottagande i hemmet efter t.ex. en sjukhusvistelse. Här måste många aktörers verksamhet samordnas beträffande både tid och innehåll – utan att fördröjas av t.ex. en "nyupptäckt" svårighet att fördela kostnader. Färdplanens ambition att stärka samverkan med regionen är således mycket välkommen och bör utvecklas så långt det är möjligt. Nära samverkan med regionen, som nämns som den första behovspunkten under *ändamålsenlig organisation och styrning* är således enligt vår mening central. Vi är dock undrande inför det som står i punktsats 3 under *vad görs nationellt*, att det i betänkandet SOU 2021:4 föreslås en ny lag, som ska göra det frivilligt att införa en sammanhållen dokumentation gällande olika hjälpinsatser. Detta tycker vi går emot det de flesta av oss finner både naturligt och nödvändig (med all respekt för integritet etc), och vi hoppas därför att staden är innovativ och generös när det gäller att identifiera

system som möjliggör en gemensam journalföring mellan staden och regionen (punkt 2 under *vad mer behöver göras*).

Färdplanen fokuserar starkt på strukturella och strategiska åtgärder som har att göra med hemtjänstens kontinuitet, utbildning/kompetens hos utförarna, anställningsform (timanställd eller heltidstjänst) och arbetsmiljö. Vi har inget att invända mot valet av åtgärder och de mål som sätts upp, men anser att färdplanen skulle kunna vara mera tydlig och konkret när det gäller samarbetet med de privata utförarna i försöken att uppnå så likvärdiga – och bra – förutsättningar som möjligt. En fråga som också lätt dyker upp är hanteringen av den konkurrenssituation som kan uppstå mellan verksamhet i egen regi och privat när det gäller välutbildad personal, som kanske fått en stor del av sin utbildning betald med offentliga medel under sin anställning eller under en praktikperiod. När det gäller utbildningsinsatser vill vi betona vikten av bra språkkunskaper i svenska (och andra språk som "brukarna" har som sina modersmål), som gör att de äldre kan kommunicera med hemtjänsten på ett avslappnat sätt och att fatala misstag därmed kan undvikas. Vi anser också att färdplanen på ett tydligare sätt bör garantera en bred geriatrisk kompetens hos personalen och att det finns en bra beredskap för den kommande digitala omställningen. Färdplanen ger vid handen att digitaliseringens framtida betydelse kan ha underskattats.

Vi konstaterar med oro att relativt sett lite utrymme ägnas åt hur man ska kunna bedöma verksamhetens *resultat kvalitet* – något som är centralt för att infria de åtaganden som inledningsvis ställs i färdplanen och för att bedöma de strukturella och strategiska insatserna effekt. Färdplanen för fram IVO och de s.k. brukarundersökningarna som sätt att få ett grepp om kvalitet. Problemet med IVO är att granskningen (och ev. åtgärder) kommer sent i processen och brukarundersökningar är behäftade med så många strukturella defekter att de endast kan ge begränsad och dessutom ofta opålitlig information. Oannonserade besök av kvalitetsobservatörer skulle enligt vårt förmenande vara en betydligt effektivare metod att använda sig av. Färdplanen laborerar också med införandet av en närmast symbolisk "kvalitetspremie". Vi ställer oss ytterst tveksamma till denna blygsamma premie, som inte kommer att tillföra några meningsfulla ekonomiska resurser men som likväl tar värdefull handläggningstid i anspråk. Premier av det här slaget kan också lätt leda till taktiska beteenden, som vanligtvis inte är ämnade att gagna verksamheten.

Kommunstyrelsen pensionärsråd (KPR) har redan vid sitt möte den 18 januari 2022 grundligt behandlat förslaget till just kvalitetspremie. KPR:s uttalande finns i sin helhet återgivet i punkt 8 i mötesprotokollet och där framförs också stark skepsis och kritik men även ett antal andra relaterade, bra och intressanta synpunkter på färdplanen. SPR Skarpnäck instämmer till fullo i KPR:s remissvar och ställer sig bakom de fem konkreta åtgärder som listas i slutet av nämnda remissvar.

Stadens upphandling av äldreomsorgstjänster är givetvis en oerhört viktig uppgift, som i grunden påverkar den kvalitet som erhålls, men som berörs ganska lite i färdplanen. Vi är medvetna om de begränsningar (svårigheter) som t.ex. LOV och andra regleringar kan innebära, men det är likväl viktigt att upphandlarna har de resurser och den kompetens som behövs för att kunna göra ett bra jobb. I den mån kompetenshöjande insatser behövs i det här fallet så anser vi att specifika utbildningsinsatser är välmotiverade och ska ges hög prioritet. En i vid bemärkelse optimal upphandling skulle i många fall göra det lättare att uppnå resultat kvalitet - och därmed göra kvalitetspremien uddlös.

En av målsättningarna med färdplanen är att förkorta olika ledtider och det finns förstås många sätt och områden som detta kan åstadkommas på. Vi vill peka på två viktiga områden, som inte bara sparar tid utan också kan ge ökad kvalitet, både upplevd och faktisk. Kontinuitet i hemtjänsten är som nämnts eftersträvansvärd, likaså att så få olika personer som möjligt besöker ”brukaren”. En hemtjänst som är organiserad i lokalt baserade små enheter, där personalen kan förflytta sig snabbt, till fots eller på cykel, mellan olika brukare, skulle sannolikt medföra både tidsvinst, ökad kvalitet, trygghet och nöjdhet. I det här fallet skulle det krävas ett nära och bra samarbete mellan (ett begränsat antal) kommunala och privata utförare – något som också nämns som ett behov under *ändamålsenlig organisation och styrning*.

Ett annat område som kan behöva både effektiviseras och organiseras mera ändamålsenligt är det som rör *god och nära vård*. Precis som i fallet *tryggt mottagande i hemmet* (se ovan) så handlar det om att olika utförare måste kunna samarbeta för att både göra vården säkrare och effektivare samt inte minst underlätta för den vårdbehövande att i rätt tid komma till rätt ställe – också en ledtid att ta hänsyn till! SPR Skarpnäck anser att ett första steg på vägen vore att kommunalisera lämpliga delar av hemsjukvården.